

країнами. Встановилися тісні контакти. Досліджується музика, поезія, вживаються заходи для їх поширення. Як установа гуманітарного спрямування, інститут прагне до «естетичного виховання людства», що було своєрідним кредо видатного німецького поета, професора Ієнського університету Ф.Шиллера (1759–1805). Таке виховання неможливе без розвитку бібліотек.

Німецька громадськість, за словами нашого гостя, дискутує: чим є тепер сучасна книгозбірня – центром культури чи центром інформації? Більшість схиляється до другого.

Комунікаційне суспільство є метою цивілізованої держави, підкреслив промовець. Але культура ніколи не перебувала в такій глибокій кризі. Учні закінчують школи неграмотними, бо держава заощаджує на бібліотеках. Студенти протестують, оскільки університетські книгозбірні зовсім не мають коштів на передплату нової фахової літератури, спеціальних журналів, де висвітлюються досягнення науки, а без цього неможлива підготовка висококваліфікованих кадрів.

Нерідко, розповідає п. К.-М.Вітт, семінарські групи переповнені й сягають 20–30 осіб. Не вистачає не тільки книжок, а й викладачів.

Земля прямує до епохи інформації. І дехто з політиків, не розуміючи такої концепції, огульно каже, нам не потрібні книжки, нам потрібні лише комп'ютери.

Для американців, скажімо, звичне явище, коли поряд з банком будується в'язниця. В Європі (що, відчувається, ближче промовцю), спостерігається інша картина: церква, театр, ратуша, бібліотека. «Тепер частіше, – зітхає Вітт, – дискотека». Але він вірить, що знову настане час бібліотек. Причини занепаду він вбачає в тому, що учнів та студентів не вчать логічно мислити, підручники подають готові результати, переповнені вторинною інформацією.

Зазначимо, що п.Вітт, судячи з його способу мислення, людина широко ерудована в галузі гуманітарних дисциплін, особливо добре розуміється на філософії, літературі. І це дає йому змогу орієнтуватися в загальних проблемах людства.

Він вважає, що цивілізація стоїть на порозі нового ренесансу. Настанню цього часу сприятиме перетворення бібліотек на осередки, де панує культура, а не тільки одержується інформація. А вона теж має бути повнокровнішою. Скажімо, викликає занепокоєння погіршення стану з перекладом літератури. К.-М.Вітт

описав невтішну ситуацію: сьогодні Німеччина має спотворену думку про Україну, по суті нічого не знає про її історію, її видатних діячів і мислителів, науку, культуру, літературу. Дехто ще може назвати найвідоміших росіян: Солоньова, Флоренського, Менделєєва... Про українських учених, філософів навряд чи навіть ерудовані зможуть підтримати розмову. І не тому, що Україною ніхто не цікавиться, просто немає потрібної літератури в жодній бібліотеці. Але наш гість вірить, що віднайдуться сили для подолання критичної ситуації.

Пан К.-М.Вітт замислюється над тим, як здійснити переворот у свідомості пересічної людини, звернути її до пізнавальної літератури. Він намалював присутнім дуже знайому всім печальну картину негативних змін на ринку книжкової продукції. Сьогодні в Німеччині, виявляється, продаються книги в основному езотеричного, культового, містичного, язичницького напрямів (аналогічна ситуація і в Україні). Класика не випускається (як же це нам знайомо!), не читається (тут додамо: у нас ті, хто читав би, не мають коштів на придбання), не має попиту (теж відомо...), вкривається пилюкою в бібліотеках (у нас хоч цього немає).

Отже, ми набагато більше схожі один з одним, ніж це уявляємо. Але краще б ця схожість була в іншому.

Пригадується енциклопедична довідка про Дюссельдорф. Це – одне з найбільших економічних та культурних міст Німеччини, де функціонують інститути, академії, музеї, є консерваторія, оперний театр. А згадки про бібліотеки нема. Але, зауважує п.Вітт, в ХХІ ст. Німеччина будуватиме нові міста, тоді постануть і нові бібліотеки. Тим часом Шиллерівський інститут пропонує створити *Євразійський міст*, який міг би здійснювати великі інфраструктурні проекти. Його представники доклавуть усіх зусиль, щоб залучити уряд США до проблем розв'язання духовної кризи.

– Євразійський міст, – вважає п.Вітт, – позитивно вплине і на становище в Україні. – Не тільки українським, а й усім бібліотекам світу потрібні інвестиції. І ми хочемо переконати в цьому сучасних політиків. Якщо вони не проведуть потрібних реформ, ми обиратимемо інших.

Із запитаннями до гостя звернулися В.Матусевич, В.Омельчук, М.Омельченко, Т.Павлуша, Н.Солонська, А.Бровкін, Н.Стрішенець.

Завершуючи зустріч, генеральний

директор НБУВ, академік НАН України О.Онищенко підкреслив виховну роль бібліотек, підтримав ідею концепції бібліотеки майбутнього і висловив сподівання щодо подальшої співпраці з Шиллерівським інститутом, який надає НБУВ деяку літературу. Розв'язанню проблеми виходу з духовної кризи сприяв би, на думку проф.О.Онищенка, меморандум Шиллерівського інституту до керівників усіх держав, що піднесло б бібліотечну справу на якісно новий щабель.

Герої Шиллера відстоювали засади самовідданого служіння людству. Ці принципи поборюють і бібліотеки і тому співпраця на такому благодатному підґрунті повинна дати свої плоди.

Наталія Орач

Гончарська книгозбірня інформує

Державний музей-заповідник українського гончарства в Опішному – унікальний науково-дослідний і культурний центр дослідження та популяризації українського гончарства. Це, власне, «філософська школа з книгозбіркою», спеціалізована бібліотека, де знаходиться найбільша в республіці збірка літератури з проблем українського та світового гончарства. Фонди нашої бібліотеки дедалі зростають, змінюється її структура. Маємо науковий, навчальний і масовий сектори. Зі створенням Дитячої школи-колегіуму, що є структурним підрозділом музею-заповідника, навчальний сектор отримав нові посібники. Масовий (колишня дитяча й доросла школи містечка) – змогу поповнити свої фонди літературою художньою та спеціалізованою з проблем гончарства. Об'єднання бібліотек не лише розширило поле діяльності закладу, а й надало більшу можливість постійним читачам користуватися книжковими масивами. Книгозбірня оформила багатоаспектну передплату періодичних видань на 1998 р.: література з проблем виховання, культури, освіти, науки, мистецтва, сус-

пільно-політичних питань. Нещодавно діаспорний фонд книгозбірні поповнився подарунком п.О.Шевченка (США), підшивкою журналу «Ceramics arts and crafts» (1975–1995).

Останнім часом проведено змістовні зустрічі з Є.Дударем, О.Дмитренком, І.Власенком, П.Ганжею. Відбувся ювілейний вечір нашого відомого земляка, д.філос.н. Л.Сморжа. Було підготовлено виставку його наукових праць. Влаштовуються виставки до знаменних та пам'ятних дат. Остання – «Обряди – скарби народу» висвітлювала звичаї, обряди українського народу.

*Наталія Олійник,
наук. співробітник
Гончарської книгозбірні України*

Бібліотеки: нові часи, нові можливості

У Національній парламентській бібліотеці України 15–17 грудня 1997 р. відбувся україно-російський семінар «Бібліотеки: нові часи, нові можливості» у відповідності до міжнародної програми «Професійний розвиток російських і українських бібліотекарів» (див.: Бібл. вісн. – 1996. – №2). Семінар організований УБА, НПБ, Інформаційною службою США за сприяння Міжнародного фонду «Відродження».

Учасники семінару (фактично близько 50) представляли різні регіони України (Київ і Київську область, Харків, Житомир, Донецьк, Чернігів, Дніпропетровськ, Суми та ін.), бібліотеки різних систем і відомств – системи Міністерства культури і мистецтв України – обласні наукові, міські, районні (для дорослих і дітей), навчальних закладів – вищих та середніх, спеціальні, в тому числі Центральну бібліотеку Українського товариства сліпих, Центральну наукову сільськогосподарську.

Обговорювалися сучасні можливості вдосконалення бібліотечного обслуговування читачів на основі застосування прогресивного американського досвіду. Щодо доцільності такого запровадження в Україні та Росії поділилися

своїми міркуваннями українські та зарубіжні бібліотекарі, які стажувалися в США в Мортенсон-центрі міжнародних бібліотечних програм Іллінойського університету під керівництвом проф. М.Текс Чолдін.

15 грудня учасники семінару відвідали Інформаційну службу США та зустрічалися з аташе з питань культури Посольства США в Україні Грегорі Орромом. Про мету і діяльність Інформаційно-ресурсного центру (ІРЦ) розповів його директор О.Пастухов. Створений на базі Бібліотеки Дому Америки в Києві ІРЦ надає інформацію, що розкриває аспекти соціально-політичного, економічного та культурного життя США. Були продемонстровані можливості Інтернет, баз даних, друкованих довідкових та бібліографічних ресурсів, котрі накопичуються та використовуються в центрі для задоволення потреб користувачів.

Координатор програми від України В.Пашкова спинилась на актуальних проблемах розвитку бібліотек у сучасних умовах, відзначила можливість вивчення прогресивного зарубіжного досвіду для вдосконалення діяльності бібліотек; розповіла про проект «Професійний розвиток російських і українських бібліотекарів» та його реалізацію – семінари, що відбулися в 1996–1997 рр. у Харкові, Москві, Криму, Белгороді, Ростові-на-Дону, про роль Мортенсон-центру міжнародних бібліотечних програм, Всеросійської бібліотеки іноземної літератури ім. М.І.Рудоміно (ВБІЛ) у розробці концепції цього проекту та його реалізації, про етичні засади бібліотечної справи й етику бібліотекаря в демократичному суспільстві, про досвід розробки та запровадження кодексів етики бібліотечними асоціаціями США, Великої Британії, Франції, України.

Учасників семінару привітав генеральний директор НПБ, віце-президент УБА А.Корнієнко.

«Бібліотеки та доступ до інформації. Проблеми цензури й інтелектуальної свободи» – тема виступу завідділом літератури іноземними мовами Ростовської державної публічної бібліотеки А.Гулянц.

Н.Удовиченко, завідділом бібліотеки Симферопольського університету, проаналізувала досвід американських бібліотек з обслуговування різних груп населення.

Заступник директора Наукової бібліотеки Харківського державного університету І.Левченко розповіла про сучасні інформаційні технології та їх за-

стосування в бібліотеках, про досвід цієї роботи в США та Україні, зокрема в бібліотеці ХДУ.

Засідання 16 грудня було присвячене проблемам фандрайзингу (пошуку позабюджетних джерел фінансування). Координатор програми «Професійний розвиток російських і українських бібліотекарів» заступник директора ВБІЛ Є.Росинська розповіла про досвід цієї діяльності в російських, американських, британських бібліотеках. З особливим зацікавленням учасники прослухали та обговорили методику написання пропозицій для фінансування бібліотечної діяльності.

Завсектором розвитку та зв'язків з громадськістю Белгородської публічної бібліотеки В.Чугаєва проаналізувала створення позитивного іміджу бібліотеки в суспільстві, техніку та мистецтво фандрайзингу для них.

Координатор Міжнародного фонду «Відродження» Л.Грива відзначила пріоритети фінансової підтримки бібліотечної діяльності МФВ та Бібліотечною програмою Інституту відкритого суспільства (Будапешт), охарактеризувала переваги проектів українських бібліотек, фінансово підтриманих у 1997 р.

До семінару організатори підготували копії публікацій з розглядуваних тем в українських та російських спеціальних виданнях, брошури з відомостями про благодійні фонди, що працюють в Україні та ін.

*Валентина Пашкова,
к. пед. н., доцент, президент
Української бібліотечної асоціації*